

Natur och Miljö rf

Årsberättelse 2016

1 Verksamhetsledarens förord

Verksamhetsåret 2016 var tungt för alla anställda på Natur och Miljö. Vi arbetade med mycket knappa resurser i en utmanande omgivning. Vi var tvungna att göra många tunga prioriteringar ännu under början av år 2017. Den detaljerade dokumentationen av verksamheten hörde till de rutiner som nedprioriterades. Således blev denna årsberättelse inte klar till årsmötet våren 2017, utan den har sammanställts för styrelsen under sensommaren. Årsberättelsen är inte lika detaljerad och omfattad som tidigare års motsvarande dokument. Jag uppmuntrar läsaren att bekanta sig med det digra materialet på vår webbsajt för att få en inblick i verksamheten.

Bernt Nordman
verksamhetsledare

Innehållsförteckning

1	Verksamhetsledarens förord	1
2	Miljöpolitisk verksamhet.....	3
2.1	Solsvar.....	3
2.2	Biodiversitetsvandringar	3
2.3	Östersjön.....	4
2.3.1	Skarv.....	4
2.3.2	CCB.....	4
2.4	Skogsnaturen.....	4
2.4.1	Vargpolitik.....	4
2.5	Internationellt samarbete	5
2.5.1	Nordiska träffen i Finland	5
2.5.2	EEB	5
2.5.3	IUCN	5
2.6	Utlåtanden	5
2.7	Arbetsgrupper	6
3	Miljöfostran	7
3.1	Samarbete med daghem och skolor	7
3.1.1	Naturskolan Uttern	7
3.1.2	Kvarkens naturskola	9
3.1.3	Ålands naturskola.....	10
3.1.4	Naturskola i Åboland.....	11
3.1.5	Utveckling av naturskolverksamhet	11
3.1.6	Fortbildning	12
3.1.7	Läromedelsproduktion	13
3.1.8	Grön Flagg	13

3.2	Fritidsverksamhet för barn och unga	14
3.2.1	Vildmarksläger	14
3.2.2	Natur och språk	14
3.2.3	Barnens Östersjöprotest 2016.....	17
3.2.4	Familjeutfärder	18
4	Kommunikation.....	18
4.1	Finlands Natur.....	18
4.2	www.naturochmiljo.fi	19
4.3	Sociala medier.....	19
4.4	Synlighet i media.....	19
5	Tjänster till lokalföreningar	19
6	Organisationen.....	19
6.1	Medlemskåren	19
6.1.1	Medlemstal.....	19
6.1.2	Medlemsavgifter.....	19
6.2	Förbundsmötet i Karleby.....	20
6.3	Strategiprocessen	20
6.4	Styrelsen	20
6.5	Personal	21
6.5.1	Anställda.....	21
6.5.2	Ledning.....	22
6.5.3	Arbetsplatshälsovård och välmående	22
6.5.4	Planeringsdagar och arbetsgemenskapen	22
6.6	Kansli och utrustning.....	22
6.7	Arkivet	22
7	Ekonomi.....	23
7.1	Översikt	23
7.2	Beviljade understöd	23
7.3	Penninginsamling.....	24
8	Medlemsorganisationer	25
8.1	Understödjande medlemsorganisationer	25
8.2	Medlemskommuner.....	25
9	Personmedlemstal	26

2 Miljöpolitisk verksamhet

I enlighet med den nya treårsplanen fokuserade kampanjverksamheten på klimattemat. Därutöver deltog Natur och Miljö aktivt i miljödebatten i Svenskfinland.

2.1 Solsvar

Vi ordnade evenemang hemma hos fyra familjer som valt att värma sitt hus och vattnet eller själva producera el med hjälp av energi från förnybara källor. Miljövårdschef Anne Antman planerade och höll i trådarna för evenemangen. Varje evenemang var ca 1,5 h långt.

Årets första evenemang var "Solsvar i S:t Bertils", som vi ordnade hemma hos Paula Hartman och Eeva-Stiina Snellman 26.4. Vårdarna berättade om sina erfarenheter av solpaneler på sitt egnahemshus. Markus Andersén från Soltekniska föreningen medverkade som energisakkunnig. "Heffes solsvar" ordnade vi i Henry Clay Ericssons och Marianne Thun-Ericssons sommarstuga på Stora Ängeskär utanför Kasnäs 18.6. Gästerna fick titta på och höra om solpaneler, solfångare och ett minivindkraftverk. "Görans solsvar" ordnade vi i Karis 10.10. Göran Fagerstedt berättade om sin solpanel som följer solen under dagen, samt om två olika typer av värmepumpar som tar energi från luften (luft-luft, luft-vatten). Mats Viljander från Soltekniska föreningen medverkade som energisakkunnig. Årets sista evenemang var "Solsvar i Mankans". Christina Ruth och Niclas Lönnqvist berättade om sina erfarenheter av att byta från fjärrvärme till bergvärme i sitt egnahemshus i Mankans, Esbo 1.12. Diplomingenjör Ha Hoang medverkade som sakkunnig.

I vart och ett av evenemangen deltog 5-7 gäster, exklusive personal, värdar och energisakkunniga. Evenemangen var lyckade och vi fick god respons av gästerna, men marknadsföringen av evenemangen kunde ha lyckats bättre då antalet deltagare underskred våra målsättningar betydligt.

I Finlands Natur och på Natur och Miljös webbplats publicerade vi fyra framstegsberättelser, dvs. reportage om människor som tagit i bruk miljöanpassade lösningar i sina hus. Informatör Henrika Mercadante, chefredaktör Magnus Östman, samt Marjo Paavola skrev berättelserna.

För att locka gäster till kommande evenemang började vi göra en marknadsföringsvideo. Personalen videofilmade en del av evenemangen. Joel Grandell videofilmade evenemanget "Solsvar i Mankans" och började sedan klippa ihop videomaterialet till en kort reklamfilm som ska publiceras på social media i januari 2017.

Under hela året kontaktade och träffade Natur och Miljö potentiella samarbetspartner för kampanjen.

2.2 Biodiversitetsvandringar

Inom pilotprojektet Biodiversitetsvandringar 2016 gjorde naturinventerare rundvandringar och översiktliga inventeringar av naturvärdena på fem jordbrukslägenheter i Nyland.

Miljövårdschef Anne Antman fungerade som ansvarig projektledare. I april inledde Natur och Miljö samarbete med naturinventeringsföretaget Naturfakta Keiron Ab. Företagets VD, naturinventerare Susanna Pimenoff genomförde tre av inventeringarna. Agro-forst studerande Hannu Holmström genomförde två av

inventeringarna under Susanna Pimenoffs handledning. Natur och Miljös högskolepraktikant, biologistuderande Katarina Viitala, letade reda på bakgrundsinformation om bl.a. tidigare inventeringar som gjorts på de områden där gårdarna ligger.

Vi genomförde biodiversitetsvandringar på en ekologisk husdjursgård i Kyrkslätt 10.6, på en växtodlingsgård i Lappträsk 22.6, på en husdjursgård i Raseborg 18.8, samt på en ekologisk växtodlingsgård och på en konventionell växtodlingsgård i Ingå 5.9. På varje gård hittade inventerarna mellan 4 och 18 platser med särskilda naturvärden. Vi dokumenterade inventeringsresultaten i ord och bild i gårdsvisa rapporter som vi skickade per post till jordbrukarna i november-december.

Genom projektet hjälpte vi jordbrukare att upptäcka platser med hög biodiversitet på sina gårdar. Dessutom fick vi värdefulla erfarenheter av hur biodiversitetsvandringarna fungerar i praktiken på olika sorters gårdar. Tidtabellen för projektet höll inte och den bästa blomningstiden var redan över när vi genomförde de sista inventeringarna

2.3 Östersjön

2.3.1 Skarv

Debatten om skarven var intensiv särskilt i Österbotten, där skarvpopulationen ökade kraftigt, främst på grund av immigration. I början av året presenterade miljöministeriets arbetsgrupp som leddes av Anna-Maja Henriksson en rapport med förslag om åtgärder för att lindra konflikten mellan skarvar och fiskare. En av åtgärderna var att grunda regionala samarbetsgrupper för skarven. Natur och Miljö tackade ja till inbjudan att medverka i den regionala samarbetsgruppen i Österbotten, som sammankallades av NTM-centralen i södra Österbotten. Finlands naturskyddsförbunds Nylandsdistrikt representerade naturorganisationerna i samarbetsgruppen för Nyland.

2.3.2 CCB

Natur och Miljö fortsatte sitt medlemskap i Coalition Clean Baltic, som är ett nätverk av miljöorganisationer verksamma i länderna kring Östersjön. Tina Sommarstorm fungerade som projektledare för ett CCB-projekt vars syfte var att producera information till konsumenter om hur man kan undvika mikroplaster. Sommarstorm sammanställde en lista över kosmetiska produkter som innehåller mikroplaster. Informationen publicerades på CCB:s webbsajt. En tryckt broschyr om mikroplaster delades ut på publikenemang.

2.4 Skogsnaturen

Natur och Miljömedverkade i den så kallade Roundtable-processen som startade på initiativ av minister Kimmo Tiilikainen.

2.4.1 Vargpolitik

En livlig vargdebatt fördes i Svenskfinland och särskilt vid sydkusten, där det även finns vargfamiljer som fick valpar. Natur och Miljö gav utlåtande om miljöministeriets

förslag till jaktkvoter, men valde att inte anföra besvär mot de beviljade jakttillstånden.

2.5 Internationellt samarbete

2.5.1 Nordiska träffen i Finland

Den traditionella årliga träffen för naturskyddsförbund i de nordiska länderna ordnades i år i Finland. Natur och Miljö stod tillsammans med Finlands naturskyddsförbund värd för mötet som ordnades i Enare. Bernt Nordman deltog i planeringsgruppens arbete. En målsättning var att kunna kombinera träffen med Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet, men trots flera kontakter till sekretariatet vid UM så lyckades inte samordningen.

I mötet deltog sammanlagt 15 personer från Danmarks Naturfredningsforening, Naturskyddsföreningen i Sverige, Naturvernforbundet i Norge, FNU från Färöarna, Ålands Natur och Miljö samt från värdorganisationerna. Bernt Nordman representerade Natur och Miljö.

2.5.2 EEB

Natur och Miljö fortsatte sitt medlemskap i det europeiska nätverket European Environmental Bureau. Den finländska medlemmen i EEB:s styrelse, Jouni Nissinen, som arbetar på Finlands naturskyddsförbund, valdes på ett stormigt årsmöte i september till en av EEB:s två ordförande.

2.5.3 IUCN

Natur och Miljö deltog aktivt i den nationella IUCN-kommitténs arbete. Årets höjdpunkt var IUCNs världskongress som arrangerades i början av september på Hawaii. Verksamhetsledare Bernt Nordman deltog i det formella mötet med rösträtt samt med fullmakt från Finlands naturskyddsförbund och Birdlife Finland. Nordman deltog i ad hoc-utskott som formulerade resolutioner om gruvdrift på naturskyddsområden, biodiversitetskompensation samt marina skyddsområden. Den nationella IUCN-kommittén finansierade resan. Förbundsordförande Jan Ekebon deltog i konferensdelen å arbetets vägnar. Under konferensen arrangerade Natur och Miljö en verkstad om naturskolor/ naturpedagogik. Verkstaden lockade ett fyrtiotal deltagare från olika delar av världen.

2.6 Utlåtanden

Under året lämnade Natur och Miljö in följande utlåtanden till myndigheter på regional och nationell nivå:

29.01.2016 Utlåtande om utkast till proposition om havsområdesplanering

01.02.2016 Utlåtande om utkastet till ändringar i förordningar om miljöersättning

03.02.2016 Utlåtande om utkastet till statsrådets förordning om ansökan om miljöersättning, kompensationsersättning, ersättning för ekologisk produktion och ersättning för icke-produktiva investeringar 2016

02.06.2016 Utlåtande om utkast till proposition om ändringar av MKB-lagstiftningen

- 21.07.2016 Utlåtande om utkastet till förordning om jakt på gråsäl, östersjövikare, utter och europeisk bäver under jaktåret 2016–2017
- 22.08.2016 Kommentarer till Österbottens fiskarförbunds framställan till den regionala skarvarbetsgruppens möte den 17.8.2016
- 29.08.2016 Utlåtande om rapporten Yhden luukun periaatteen toteuttaminen ympäristöasioissa
- 17.10.2016 Utlåtande om budgetpropositionen (HE 134/2016 vp) avsnitt 35.01
- 09.12.2016 Utlåtande om utkast till förordning om jakt på varg som sker med stöd av dispens utanför renskötselområdet under jaktåren 2016–2018

2.7 Arbetsgrupper

Natur och Miljö medverkade genom egna representanter i följande arbetsgrupper som har tillsatts av regionala eller nationella myndigheter:

Arbetsgrupp för uppföljning av landsbygdsprogrammet 2015–2021

Suppleant Anne Antman

Arbetsgrupp för uppföljning av den nationella biodiversitetsstrategin

Ordinarie Bernt Nordman

CAP-strategigrupp

Suppleant Anne Antman

Delegationen för hållbart jordbruk inom Nylands NTM-central

Anne Antman

Delegationen för konsumentärenden

Henna Björkqvist

Grön Flagg-kommittén

Bernt Nordman

Finlands IUCN-kommitté

ordinarie Camilla Strandberg-Panelius

suppleant Bernt Nordman

Kommissionen för hållbar utveckling

Ordinarie Bernt Nordman

Kommittén för EU-ärenden, sektionen för miljö (23)

Bernt Nordman

Metsoprogrammets nationella uppföljningsarbetsgrupp

Bernt Nordman

Regional samarbetsgrupp för skarv i Österbotten

Bernt Nordman

Samarbetsgrupp för vattenvård i Österbotten

Bernt Nordman

Siemenpuustiftelsens delegation

Ordinarie Emilia Runeberg

Suppleant Jannika Reed

Styrelsen (Board) för Coalition Clean Baltic (CCB)

Andrea Weckman

Styrgruppen för LYKE-nätverket

Bernt Nordman

VÄLKE-gruppen (nätverk för miljöfostran i Nyland

3 Miljöfostran

3.1 Samarbete med daghem och skolor

3.1.1 Naturskolan Uttern

Naturskolan Uttern erbjöd såsom under tidigare år naturskolundervisning i form av både enskilda naturskoldagar och verksamhet för naturskolklasser, vilket innebar fyra naturskoldagar under läsåret per deltagande grupp. Under året ordnades 90 naturskoldagar i fält för sammanlagt 77 olika grupper från skolor, förskolor och daghem från västra Nyland och huvudstadsregionen. Detta innebar totalt 80 fältdagar för naturskollärarna. Årets 90 naturskoldagar bestod av 64 enskilda naturskoldagar, samt 26 naturskoldagar för vårterminens 10 och höstterminens 3 naturskolklasser i åk 3-4. Sammanlagt deltog 1617 kunder, 1418 barn och 199 vuxna, i en eller flera naturskoldagar under året. Av dessa deltog 1174 elever och 169 vuxna i enskilda naturskoldagar, medan 244 elever och 30 vuxna tog del som naturskolklasser. Det innebar 42 fältdagar för Pia Bäckman, 16 för Emilia Nordling, 15 för Camilla Ekblad och 7 för Mia Nilsson-Ollandt.

Grupperna kom från följande kommuner:

	Enskilda naturskoldagar		Naturskolklasser	
	vår	höst	vår	höst
Esbo	9	6	1	
Grankulla	4			
Hangö	4	3		
Helsingfors	13	3		
Ingå	1	1	3	2
Kyrkslätt	1	2	2	1
Lojo	2			
Raseborg	7	1	2	
Sjundeå	5		2	
Vanda	2			
TOTALT	48	16	10	3

Naturskoldagarna hölls både i skolornas och i daghemmens närmiljöer samt i naturskolans västnyländska uteklassrum Störsvik (nio grupper) och Kopparnäs (två grupper).

Naturskolklasserna hade vintertema i februari-mars, vårtema i april-maj, hösttema i september och vinterfågel- eller miljötema i november. Naturskoldagar med nio olika teman hölls längs med året. Högsåsongen inföll som vanligt i april-maj med Boris Bofink som populäraste temahelhet, men tack vare temahelheten med skogstomten hade vi glädjande många grupper också alldeles i början och slutet av året.

Naturskoldagarna och verksamheten för naturskolklasser marknadsfördes per post, e-post och telefon. Naturskolan Utterns verksamhet marknadsfördes också på Educa-mässan i Helsingfors 29–30.1.2016.

Under året arrangerade vi lägerskolor för åtta skolklasser på Ingå församlings lägergård Rövass. Södra Paipis skola (Sibbo) och Brändö lågstadieskola (Helsingfors) hade sina lägerskolor i maj. I augusti och september deltog Katarinaskolan (Raseborg), Nordsjö lågstadieskola (Helsingfors), Winellska skolan (Kyrkslätt), Puotilan ala-aste (Helsingfors) och Norra Paipis skola (Sibbo) i lägerskolorna.

Dessutom arrangerade vi undervisning för lägerskolor under fyra dagar i augusti på Kyrksläotts församlings lägerholme Räfsö. Sammanlagt fem skolklasser från Nordsjö lågstadieskola och Mattlidens skola deltog i de här lägerskolorna. För lägerskolorna på Räfsö hade skolklasserna själva arrangerat med inkvartering och program för de dagar då Naturskolan Uttern inte var på plats. På Rövass stod naturskolan för hela arrangemanget. Totalt deltog 225 elever och 38 vuxna i lägerskolorna. Alla elever som deltog gick i årskurs sex, förutom några elever i årskurs fem som deltog under Södra Paipis skolas och Norra Paipis skolas lägerskolor.

Som naturskollärare under lägerskolorna fungerade Mia Nilsson-Ollandt, Emilia Nordling och Pia Bäckman. Praktikanten Annika Ljungberg var med under en av lägerskolorna. För naturskollärarnas del blev det totalt 28 fältdagar.

Under lägerskolorna samarbetade vi med Paddlingsfabrikens Jöns Aschan med att arrangera paddling för fyra grupper. En grupp besökte Rejböle gård och bekantade sig med djuren där under ledning av Mikaela Berghäll. Transport till Rejböle arrangerades av Lundströms bussbolag. Med en grupp gjorde vi en utfärd till Älgsjölandet och hyrde då en roddbåt från öns gästhamn.

Populära lägerskoloprogram år 2016 var "Ut i vildmarken" med paddling, eldning och kompassövningar, och programmet "Energien på jorden" med kretsloppsspel och vindkraftsbygge. På Räfsö valde alla grupper att få göra undersökningar i strandvattnet. Det tidigare populära programmet "Livet i skogen" valde ingen grupp det här året.

Under år 2016 förnyades samarbetsavtalen med lägergårdarna Rövass och Rosvik. Vi arbetade också med marknadsföring av lägerskolor som skall hållas åren 2017. Marknadsföringen sköttes per post till alla svenskspråkiga skolor i landet med elever i åk 6, samt genom e-post och telefonsamtal till skolor som visat extra stort intresse. Lägerskolorna marknadsfördes också på Educa-mässan 29-30.1.2016.

Naturskolan Uttern hade som tidigare sina kontors- och förrådsutrymmen i Ävikhemmet i Pickala. Under året införskaffades en ny röklåda för fisk, några nya fältkök, en universalmätare, en tarp och två nya jackor. Nyinförskaffningar gjordes också för Freshabit-projektet.

År 2016 fyllde Naturskolan Uttern 30 år. Naturskolan grundades som Naturskolan i Sjundeå år 1986 och var då Finlands första naturskola. För att fira naturskolverksamhetens 30 år arrangerades en utomhusfest vid Forngården och Kärleksstigen i Snappertuna den 14.10.2016. Platsen lämpade sig väl eftersom den både fungerar som Naturskolan Utterns uteklassrum och närmiljö för Snappertuna skola.

Till festen bjöd vi in personal från skolor och daghem som Naturskolan Uttern samarbetat med, naturskollärare från hela landet och sådana som haft en viktig roll i Naturskolan Utterns verksamhet. Gästerna var totalt ca 50 stycken och en stor del av

dem var naturskollärare som dagen innan deltagit i Lyke-nätverkets träff i Ekenäs och Tenala.

På programmet stod tal, matservering och naturskolaktiviteter vid Kärleksstigen. Styrelsemedlem Henna Björkqvist öppnade jubileet med ett välkomsttal på Forngården där alla var samlade. Därefter talade Lili-Ann Wolff, Naturskolan Utterns första naturskollärare om naturskolans start och första år. Matserveringen beställdes via cateringföretaget Rastachef och bestod av pumpasoppa och örtbröd som åts utomhus.

Efter matserveringen fortsatte programmet på Kärleksstigen där naturskollärarna Maria Svens (Kvarkens naturskola), Åsa Andersson (Ålands naturskola) och Pia Lindström (Borgå naturskola) instruerade gästerna i olika aktiviteter. Gästerna fick ta del av allt från matematiska och språkliga utomhusövningar till hantverk med naturmaterial och lekfull fågelskådning. En geocachingbana, som lagts ut av våra PRAO-eleverna Emil Vasara och Harald Åström, fanns att prova på.

Festen avslutades med en doftcocktailsål och några tackord av naturskollärarna Mia Nilsson-Ollandt och Emilia Nordling.

Festen planerades och genomfördes av naturskollärarna Pia Bäckman, Mia Nilsson-Ollandt och Emilia Nordling samt civiltjänstgörare Mikael Boman.

3.1.2 Kvarkens naturskola

Året vid Kvarkens naturskola var intensivt och utvecklande. Naturskolan fortsatte med fadderklasskonceptet och även enskilda naturskoldagar för skolor och daghem.

Naturskolan höll också en eftermiddagsklubb för elever i åk 1-4.

Under året ordnade vi 171 dagar i fält med 171 olika grupper, av dessa var 7 fortbildningar. Av dessa deltog 16 grupper i fadderklassprogrammet på våren och 19 grupper på hösten. Sammanlagt deltog 2496 barn och 343 vuxna i naturskolans verksamhet under år 2016.

VT 2016

Kommun	Gruppantal
Korsholm	28
Vasa	25
Närpes	16
Malax	9
Kristinestad	6
Vörå	4
Korsnäs	2
Åland	2
Pedersöre	1
Summa	93

HT 2016

Kommun	Gruppantal
Vasa	30
Korsholm	20
Vörå	11
Kristinestad	8
Närpes	4
Malax	2
Korsnäs	1
Seinäjäki	1
Tammerfors	1
Summa	78

Världsarvet Kvarkens skärgård blev 10 år, vilket vi firade med ett nytt undervisningstema riktat i första hand till åk 4-6. Naturskolan deltog i två regionala miljöfostransträffar (20.6. Salamajärvi, 14.12. Maxmo). Under våren arbetade vi också med auditering av naturskolverksamheten enligt LYKE-nätverkets kriterier. Naturskolan samarbetade kring lärarstuderandes examensarbeten vid Åbo Akademi. Naturskolans personal deltog i seminarier kring Green Care och Blue Care i Österbotten.

Kvarkens naturskolas kontor finns i Rantalinna i Vasa. I samband med kontoret finns också ett litet lager. En del av utrustningen förvarades hemma hos naturskollärarna.

3.1.3 Ålands naturskola

Naturskolan hyr ett kontor och förråd i Sjökvarteret i Mariehamn. Kontors och personalutrymmena delas med Ålands Natur och Miljö. Naturskolläraren använder en elbil för att ta sig ut till skolor och daghem.

Under året erbjöds dessa teman för naturskoldagar

- Östersjöprogram
- Julen i naturen program, (10st)
- vårfåglar (8st program)
- Kurre Ekorre,(9st)
- Ida Igelkott (7st),
- Karin korsspindel, (9 st)
- Insektprogram Under luppen (3st)
- Älgen Älg Bert, (24st)
- Naturens vaknande, hållbar utveckling.(5st)

Under 2016 höll Ålands naturskola 104 naturskoldagar för grupper från skolor och daghem. Under året träffade Ålands naturskola sammanlagt 1980 barn och 299 vuxna.

Kommuner:	Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Finström	1			5	2			1	3	2	
Mariehamn	3		7	2	4	2		6	3	9	
Jomala				4	1			3	7	2	1
Lemland	2			1	4			2		3	1
Hammarland			2	2	2		1	6			1
Saltvik				1	4			2	1	2	
sund					1				1		1
Geta							1				
Totalt:	6		8	15	18	2	2	20	15	18	4

	jan	feb	mars	april	maj	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
Barn	90	0	130	282	373	43	0	30	419	278	251	84
vuxna	12	0	20	43	57	4	0	5	61	55	31	11

Under våren besökte naturskolan tillsammans med åländska daghem Ramsholmen och Nåtö naturstig. Platserna är naturreservat med en mångfald av arter. Dagarna innehöll guidning runt naturstigarna. Vi upptäckte på ett lekfullt sätt flora och djurlivet på plats. Dagen avslutades med grillning. Under våren valde 10 daghem att komma med på vår utfärd till naturreservaten.

I mars hade Ytternäs skola en miljövecka kring temat hållbar utveckling. Ålands naturskola var med och höll åldersanpassade program för åk 1-6.

Under ht 2016 valde 3 klasser att bli naturskolklasser för läsåret 2016-2017. Det är de första naturskolklasserna för Ålands naturskola. 2 av klasserna ligger i Mariehamn (Strandnäs skola) och en klass i Saltvik (Rangsby).

Under sammanlagt 3 st tillfällen under året deltog Ålands naturskola processen som gick ut på att ta fram en utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland.

3.1.4 Naturskola i Åboland

Åbolands naturskola startade sin verksamhet i november 2016. I januari 2016 lämnades en medelansökan in till Leader-aktionsgruppen I samma båt, men ansökan fick avslag i februari. Därefter stod naturskolans verksamhet stilla några månader. I november började Emilia Nordling arbeta som naturskollärare i Åboland och i och med detta fick naturskolan också sin officiella start.

Under Åbolands naturskolas första två månader låg fokus på att komma igång med verksamheten och planera för år 2017. Naturskolan fick en egen webbsida på www.naturochmiljo.fi, en egen Facebooksida och en enkel, första broschyr.

Naturskolan väckte mycket intresse i regionen och naturskolläraren hade kontakt med kommuner och övriga organisationer som var intresserade av samarbete.

Naturskolans kontor fanns under november-december hemma hos Emilia Nordling, men vi sökte aktivt efter ett kontors- och förrådsutrymme för naturskolan.

3.1.5 Utveckling av naturskolverksamhet

På hösten inledde Natur och Miljö ett samarbete med projektet Svenska Nu, som drivs av Hanaholmens kulturcentrum. Syftet med projektet Naturligtvis Ute på Svenska var att utveckla koncept för uteundervisning i svenska för finskspråkiga elever. Pilotverksamheten under hösten var lyckad och samarbetet fortsätter år 2017.

Freshabit är ett LIFE IP-projekt som genomförs i samarbete mellan ca 25 organisationer i Finland. Målet med projektet är att restaurera sötvattensmiljöer och göra dem bekanta för den lokala befolkningen kring vattendragen.

Natur och Miljös roll inom projektet var år 2016 att ta fram uteundervisningshelheter med sötvattentema och erbjuda naturskoldagar åt lokala skolklasser.

Naturskoldagarna genomfördes av Naturskolan Uttern vid Svartån i Pumpviken i Karis och av Kvarkens naturskola inom Lappfjärds ås tillrinningsområde.

Alla naturskoldagar ordnades i september. Fem naturskoldagar arrangerades vid Svartån och tre vid Lappfjärds å. Vid Svartån deltog totalt 91 elever och 6 vuxna från åk 5-6 i Katarinaskolan. Emilia Nordling och Pia Bäckman fungerade som naturskollärare. Vid Lappfjärds å deltog Kristinestads skola, Lappfjärds skola och Härkmeri skola med totalt 62 elever och 7 vuxna i åk 5-6. Naturskollärare var Renja Hakala. (Statistik över dessa grupper ingår inte i statistiken för Naturskolan Utterns och Kvarkens naturskolas övriga naturskoldagar.)

Naturskoldagarna genomfördes delvis i samarbete med andra organisationer inom Freshabit-projektet. Vid Svartån deltog Anu Suonpää från Västra Nylands vatten och

miljö i en naturskoldag. Vid Lappfjärds å arrangerades naturskoldagarna i samarbete med Södra Österbottens NMT-central och Finlands naturskyddsförbund. Från dessa organisationer deltog Esa Koskenniemi, Petter Höglund, Kalle Storberg och Teemu Tuovinen i naturskoldagarna. Busstransport av eleverna sköttes här i samarbete med Hellman transport. Naturskolan Uttern höll också god kontakt med Essi Aarnio-Linnanvuori från WWF som för Freshabit-projektets del arbetade med en mobilapplikation för elever vid Svartåns tillrinningsområde. Naturskollärarna Pia Bäckman och Emilia Nordling följde med en av WWF:s dagar med elever i Vichtis och Essi Aarnio-Linnanvuori deltog i en av Naturskolan Utterns naturskoldagar. En av naturskoldagarna vid Svartån filmades också för en reklamfilm för Freshabit. För detta bad vi om lov av elevernas föräldrar.

Inför naturskoldagarna planerades nytt program med sötvattentema. Programmet testades under naturskoldagarna och sammanfattades i ett utkast till publikation som vi arbetar vidare på år 2017. Många goda idéer för undervisningen fick vi av de forskare och restaurerare som samarbetade med oss. Den nya undervisningen tog fasta på de restaureringsprojekt som genomförs i de aktuella vattendragen samt arterna som gynnas av dem. Höjdpunkter bland de nya aktiviteterna var att mäta strömhastigheten på vattnet, ta bottenprover med en EU-standardiserad håv, leta efter småkryp med vadarbyxor samt att spela det nyutvecklade och utomhusanpassade tärningsspelet Pärlmussleracet.

För projektets del tillverkades ett nytt spel "Pärlmussleracet" och införskaffades nio par vadarbyxor till Naturskolan Uttern.

En stor arbetsinsats under år 2016 gjordes också för att planera Natur och Miljös åtgärder inom projektet och hur de ska utföras, samt för att sköta dokumentering, informationsgång och rapportering. Emilia Nordling deltog i ett möte för alla projektorganisationer i Lammi 12-13.4.2016.

I maj fick Natur och Miljö besök av en delegation bestående av 20 personer från Sydkoreas statliga skogsmyndighet (motsvarar Forststyrelsen). De ville bekanta sig med Natur och Miljös naturskolkoncept. Bernt Nordman och Emilia Nordling höll ett föredrag och sedan fick gruppen följa med ut på en naturskoldag.

3.1.6 Fortbildning

År 2016 arrangerade Naturskolan Uttern en fortbildning i Pargas den 8.10.2016. I fortbildningen deltog 39 lärare i åk 1-6. Fortbildningen var två timmar lång och temat var mera rörelse i skolvardagen. Pia Bäckman och Emilia Nordling fungerade som naturskollärare.

Under höstterminen 2016 höll Emilia Nordling fyra fortbildningar för lärare med läromedlet Omkring som tema: Pedersöre 6.9, Ekenäs 27.9, Borgå 28.9 och Esbo 5.10. Totalt 58 lärare deltog i fortbildningarna, och största delen av dem undervisade i åk 1-2. Fortbildningarna var 3 h långa under en eftermiddag. Lärarna fick under fortbildningen prova på övningar ur läromedlet och få tips och inspiration för uteundervisning.

Kvarkens naturskola arrangerade sammanlagt 7 fortbildningar för pedagoger.

Ålands naturskola ordnade olika slags träffar under året:

- Den 16.3 höll Ålands naturskola en informations träff för föräldrar. Tillfället ordnades av Folkhälsan på Åland och handlade om den viktiga utevistelsen och Ålands naturskolas utomhus pedagogiska verksamhet.
- Den 16.4 Ålands naturskola var med när Maria Svens höll en kurs på Öppna högskolan i ämnet uteundervisning. Ålands naturskola ordnade med material till dagen och presenterade sin verksamhet.
- Den 22.9 var Ålands naturskola inbjuden till ett föräldramöte i Godby daghem. Under kvällen presenterade Ålands naturskola sin verksamhet och målsättning. vi talade om hur barnen påverkas av utomhuslek, och gav efter önskemål konkreta tips och inspiration om vad man kan göra med barn och natur. Kvällen var välbesökt och uppskattad.

3.1.7 Läromedelsproduktion

Under år 2016 fortsatte samarbete med Schildts & Söderströms kring läromedelsproduktionen som inleddes hösten 2015. Emilia Nordling fungerade som en av författarna till läromedelsserien Omkring. Serien fungerar som läromedel i omgivningslära för åk 1-2 och ska inspirera till mera uteundervisning. Den andra författaren var Johanna Sundberg, lärare i Karamalmens skola, och som redaktör från förlagets sida fungerade Ida-Lina Nyholm (fram till oktober) och Maria Palmén (från oktober framåt). Illustratör var Maija Hurme och för ombrytningen stod Fredrika Ottosson.

I juli 2016 publicerades de två föra böckerna i serien: Mysrteg och Myrans aktivitetsbok. Båda böckerna var elevböcker som kompletterades med ett elektroniskt materialpaket för lärare, och som författarna arbetade med under höstterminen. I augusti inleddes också arbetet med de två följande böckerna i serien: Snoka och Snokens aktivitetsbok. Arbetet fortsätter 2017.

Emilia Nordling och Johanna Sundberg gjorde reklam för läromedelsserien genom en presentation på scenen i den svenskspråkiga Hörnan på Educa-mässan 29-30.1.2016. Båda författarna intervjuades också för ett inslag i programmet Familjeliv i Radio Vega 13.9.

3.1.8 Grön Flagg

Under året anslöt sig tre nya svenskspråkiga deltagare till Grön Flagg. De var Botby grundskola från Helsingfors, Degerby skola från Ingå och Kungsvägens skola från Sibbo. Sex deltagare slutade. I slutet av året deltog 40 svenskspråkiga enheter i Grön Flagg. Av deltagarna var sju daghem och 33 var skolor inom den grundläggande utbildningen och gymnasier. 35 deltagare hade rätt att hissa den gröna flaggan. Sällskapet för miljöfostran i Finland rf. (SYKSE) tog fram ett nytt material för temat Vårt gemensamma jordklot på finska år 2015. Koordinatör för Grön Flagg Anne Antman och naturskollärare Maria Svens editerade det översatta temamaterialet i början av året. Materialet bestod av en guide riktad till pedagoger för 3-8-åringar och en guide riktad till pedagoger för 9-18-åringar, samt en uppgiftsbilaga. SYKSE lät trycka guiderna i mars. Koordinatör för Grön Flagg delade ut guider till deltagarna i Grön Flagg och pedagoger som deltog i fortbildningstillfällen, samt till olika naturskolor för vidare utdelning till pedagoger. Koordinatör för Grön Flagg hängde

upp uppgiftsbilagan på Natur och Miljös webbsidor i slutet av april. Temamaterialet krävde oväntat mycket editering, men målgruppen gav god respons på de färdiga guiderna.

Koordinatorn för Grön Flagg ledde 6 fortbildningstillfällen som handlade om hur pedagoger i skolor och daghem kan ta upp globala miljöfrågor i undervisningen. Natur och Miljö ordnade fortbildningstillfällena hos Valonia i Åbo 16.3, i Villa Elfvik i Esbo 22.3, i Vikinga skola i Vasa 30.3, i Ytternäs skola i Mariehamn 14.4, i Kvarnbackens skola i Borgå i samarbete med projektet Kunnig UUU 15.9, samt hos miljöskolan Polku i Helsingfors 22.9. Varje tillfälle var ca 3 h långt. I fortbildningstillfällena deltog sammanlagt 63 pedagoger från både sådana enheter som deltar i Grön Flagg och sådana enheter som inte gör det. Fortbildningstillfällena var lyckade, men det skulle ha rymts med betydligt flera deltagare.

Koordinatorn för Grön Flagg läste, utvärderade och kommenterade deltagarnas verksamhetsplaner (25 st.) och verksamhetsrapporter (24 st.). Koordinatorn för Grön Flagg handledde och gav råd åt deltagarna bland annat per telefon och genom att regelbundet skicka ut infobrev per e-post och skriva statusuppdateringar i gruppen för Grön Flagg på Facebook.

3.2 Fritidsverksamhet för barn och unga

3.2.1 Vildmarksläger

År 2016 arrangerade Natur och Miljö ett svenskspråkigt sommarläger som inte gick inom ramarna för Natur & Språk. Det redan traditionella vildmarksläget i Malarby ordnades 1-4.8.2016 med 12 deltagare i åldern 9-13 år. Som lägerchef fungerade Jahkob Tjäder och som lägerledare Peik Åström, Carolina Lillhannus och Sara Söderlund. Lasse Örsäter från Rastachef skötte matlagningen. Lägerområdet hyrdes av Malarby natur.

Lägets marknadsföring och planering sköttes av naturskollärare Emilia Nordling. Marknadsföringen gjordes i samband med Natur & Språks marknadsföring (planscher, broschyrer, annonser) samt genom annonsering i Sommarkompassen och med betalannonser på Facebook. Arbetsplatsannonserna för lägerledare för vildmarksläget och Natur & Språk spreds via tidigare lägerledare, föreningars e-postlistor, Facebook och Natur och Miljös webbsida. Anmälningarna till läget togs emot via ett formulär på webbsidan.

Naturskollärare Mia Nilsson-Ollandt skötte de praktiska förberedelserna och höll kontakt med lägerdeltagarna och deras familjer inför läget. Programplaneringen stod lägerledarna för under ledning av naturskollärarna. På programmet stod övningar i olika vildmarksfärdigheter som att göra upp eld, bygga vindskydd och utföra första hjälp, ett orienteringsäventyr i Amazing race-stil samt lek, simning och bastubad. Lägerchefen och lägerledarna deltog i Natur och Miljös lägerledarutbildning i samband med utbildningen av ledare för Natur & Språk 18-20.3 och 23-24.4 på Naturskolan Uttern. En utvärderingsträff för både Natur & Språks och vildmarkslägets ledare hölls 16.9 i Tenala.

3.2.2 Natur och språk

Under det andra hela verksamhetsåret för projektet Natur & Språk fortsatte arbetet med att utveckla metoder för tvåspråkig fritidsverksamhet. Martina Uotinen jobbade

som projektledare och stöddes av styrgruppen vars medlemmar representerade de tre samarbetsparterna. Natur och Miljö representerades av Bernt Nordman från och med april efter att Tessa Turtonen avgått. Anna Slotte från Helsingfors Universitet och Malva Green från Luonto-Liitto fortsatte representera sina organisationer. Anna Slotte har fungerat som styrgruppens ordförande fr.o.m. hösten 2015. Styrgruppen hade sex möten under året.

Sommaren 2016 ordnades fem läger på fyra olika orter. Ett sjätte läger ordnades i samarbete med Naturskolan Villa Elba i Karleby. Villa Elbas naturskollärare, Sara Käll, fungerade som lägerchef och Natur & Språk bistod med tre lägerledare som genomgått vår lägerledarutbildning med språkpedagogik. Vi ordnade två olika typer av läger, läger för tvåspråkiga barn och läger med tvåvägsspråkbad för svensk- och finskspråkiga barn. Målgruppen för alla läger var barn i åldern 8-13 år.

Lägren för barn:

- Sibbo, ett läger med tvåvägsspråkbad för svensk- och finskspråkiga barn (7-10.6)
- Sibbo, ett läger för tvåspråkiga barn (13-17.6)
- Pargas, ett läger med tvåvägsspråkbad för svensk- och finskspråkiga barn (28.6-1.7)
- Nådendal, ett tvåspråkigt familjeläger (4-8.7)
- Korsholm, ett läger med tvåvägsspråkbad för svensk- och finskspråkiga barn (2-6.8)
- Karleby, ett läger med tvåvägsspråkbad för svensk- och finskspråkiga barn (8-10.6)

Det tvåspråkiga familjelägret lockade 8 familjer med 9 vuxna och 15 barn i åldern 1,5 – 12 år. Lägreten var på det hela taget lyckat och stämningen väldigt fin. Ledarna fick mycket tack för sitt mångsidiga kunnande och trevliga ledarskap. Martina Uotinen höll i början av lägreten ett några timmars diskussionstillfälle med föräldrarna om språkpedagogiken som följs inom Natur & Språk. Detta visade sig vara nyttigt för föräldrarna var mera medvetna om sin egen språkrull under lägreten gång, och kunde stöda sina barn bättre än föregående år.

För att få en bättre bild över deltagarna gjordes igen en enkät som besvarades av 28 familjer. Tack vare den fick vi värdefull information som kan användas i forskningen för att kunna förbättra marknadsföringen och utveckla lägrens innehåll. Familjerna besvarade bland annat frågor angående lägerprogram, trivsel, språkmedvetenhet och naturerfarenheter. Vi analyserade även åldersspridningen bland deltagarna samt deras hemort och korrelerade det med vilket läger barnen deltog i. 60 % av deltagarna var 9, 10 eller 11 år. 50 % av deltagarna kom från huvudstadsregionen. 2016 marknadsfördes lägren för barn i åldern 9-13 år för att minska på antalet barn under 8 år som söker till lägreten. Projektets huvudmålgrupp är barn i åldern 8-13 år.

Ålder	LÖV 1	LÖV 2	Koupo	Sommarö	Familje	Totalt
under 6 år					6	6
6					5	5
7					1	1

8					2	2
9	5	3		5	1	14
10	4	4	4	4		16
11	6	2	6	4		18
12	4		3	1		8
13	1	1	5			7
14			2	2		4
VUXNA					9	
Totalt	20	10	20	16	15	81

7 personer anställdes som lägerledare för lägren. Elin Johansson fungerade som lägerchefer på två läger och Emma Sten var lägerchef på tre läger. Vi anställde även 4 kockar som jobbade i par på lägren i Sibbo, Nådendal och Korsholm. Lägerledarna deltog i två obligatoriska utbildningstillfällen under våren 2016: Den 18–20.3 och 23–24.4. Mellan tillfällena arbetade ledarna i grupper med uppgifter som presenterades och analyserades tillsammans. Fem av Luonto-Liittos lägerledare deltog i det andra utbildningstillfället. Luonto-Liiton Uudenmaanpiiri (LUP) arrangerade sitt första tvåspråkiga läger i augusti på Bengtsår i Hangö. Utbytet mellan LUPs och Natur & Språks ledare var väldigt givande.

Marknadsföringen skedde via tidningsannonser i Hem och Skola och Luonnonsuojelija. Vi annonserade också på nätet i olika evenemangskalendrar. På nätet använde vi oss av Facebook kampanjer. Flera kommuner och samarbetsorganisationer satte upp inlägg på sina facebook sidor. Brev skickades via epost direkt till alla skolor och föräldraföreningar i de olika regionerna. Vissa skolor spred sedan informationen via Wilma systemet till familjerna. Flyers delades ut till skolor via naturskolornas kontakter, daghem, bibliotek, Luckan. Enligt vår enkät till familjerna var det mest effektiva mediet nätet. Både via olika nätsidor och via Facebook. Människor delar intressant information till sina vänner och släktingar.

Natur och Språk fick igen bra synlighet i medier. YLE uutiset besökte lägren i Sibbo och Korsholm. TV-Nytt var också på lägret i Sibbo och i Pargas. Martina Uotinen intervjuades även av YLE radio Pohjanmaa i direktsändning i morgonradion 5.8 från Korsholm.

Tidningarna Sipoon Sanomat, Åbo Underrättelser och Pohjalainen skrev artiklar från lägren. Själv skrev vi artiklar till Nuorten Luonto 1/16, Suomen ruotsinopettajat ry – Svensklärarna i Finland rf tidning Poppis 2/ 2016

Forskningsassistenten Olivia Maury började sin moderskapsledighet i maj och i hennes ställe anställdes Noora Lehtonen. Noora deltog i lägren i Karleby, Sibbo och Sommarö. Hon gjorde videospelningar av stora delar av det planerade programmet och en del inspelningar under barnens fritid. Även en del av ledarnas utvärderingsdiskussioner på kvällarna spelades in. Det insamlade materialet transkriberades och analyserades under hösten och uppdateringen av språkhandboken påbörjades.

I november arrangerades en verkstad för organisationer som jobbar med tvåspråkig fritidsverksamhet. 13 personer från 10 organisationer deltog i kvällen. Målsättningen var att presentera de möjligheter som metoderna erbjuder för fritidsverksamhet, låta deltagarna dela med sig av sina erfarenheter och tillsammans diskutera framtida möjligheter.

3.2.3 Barnens Östersjöprotest 2016

Barnens Östersjöprotest ordnades för andra gången 27.8.2016. Natur och Miljö fungerade som huvudman och under perioden december-september var Andrea Weckman anställd som projektledare på 60 %. Under perioden maj-augusti jobbade Annika Ljungberg som projektassistent på 50 %.

Förberedelser inför Östersjöprotestsevenemanget bestod av skolbesök, lägerbesök och workshops. För besöken färdigställdes ett material som varvade Östersjökunskap med demokratifostran och aktiverande uppgifter. Materialet åldersanpassades och de längre besöken, lägerbesöken samt verkstäderna fokuserade mera på att göra och tänka, bl.a. genom teckning, textiltryck och text. Besöken utfördes av ambassadörer som fick ersättning från samarbetspartnern Luonto-Liitto. Vi mötte över 700 barn under ca.20 besök, och samlade in över 100 bidrag till hemsidan.

Marschen för Östersjön och Östersjöjippot ordnades på finska naturens dag den 27.8.2016 i Helsingfors. Målet var att både ha det roligt tillsammans och protestera för ett renare Östersjön, att barn och unga skulle få erfarenhet av aktivt deltagande och att skapa en plattform där deras åsikt hörs och ses av beslutfattare. Deltagare kom och gick, men sammanlagt drog evenemanget ca 250-300 deltagare och responsen var positiv.

Vi marscherade från Senatstorget via Esplanaden till Medborgartorget. Under marschen bars skyltar och det sjöngs slagord. På Medborgartorget ordnades en tackfest där programledaren Peter "Petski" Westerholm höll i trådarna. På scenen uppträdde Arne Alligator & Djungeltrumman, ungdomarna från musiklägret KOMPI!, Lee Angel och Ronya. Östersjöexperterna Juha "Roope" Flinkman (SYKE) och Tobias Tamelander (Tvärminne zoologiska station) berättade hur Östersjön mår och miljöchef Esa Nikunen svarade vad Helsingfors stad gör för Östersjön. Utifrån vårens och sommarens diskussioner under besöken samt förra årets kravlista som överräckts till alla riksdagsgrupper formulerades frågor till riksdagspartiernas representanter; Terhi Peltokorpi (Centern), riksdagsledamot Sari Sarkomaa (Samlingspartiet), Emma Kari (Gröna), Riitta Myller (SDP), Asmo Maanselkä (KD), Silja Borgarsdóttir Sandelin (SFP) och Mai Kivelä (Vänstern).

Även samarbetspartners representerade på torget med roliga program; Luonto-Liitto och Helsingfors miljöcentrum Stora Rantan, Sukeltajaliitto, Helsingfors ungdomscentral, Forststyrelsen och Nuortenideat.fi. På en skärm presenterades årets bidrag och samarbetsparternas. Annantalo lånade bl.a. en laddningspunkt för telefoner, material för såpbubblor, hängmattor, tält samt bord och bänkar.

Marknadsföring gjordes på Facebook, i tidningar, via samarbetsparternas och med tryckt material; planscher i A3-storlek och små flygblad. I marknadsföringen användes bilder från 2015 av Karl Vilhjálmsen och för grafisk design svarade volontären Lea Heikkinen som även designade protestens maskot, knipan. Logon som även användes förra året är designad av grafikern Nancy Nilsson. Under vintern uppdaterades hemsidan till en mer användarvänlig och attraktiv helhet, med design av Alexandra Westerback och kodning av Samuel Backman.

Facebook-sidan har över 930 gillare, och många inlägg sågs av över tusen användare. I medeltal nådde varje inlägg ca 700 användare medan de marknadsförda nådde 10 000 användare. Själva evenemanget nådde 41 000 användare, sågs av ca 1 000 och över 300 klickade att de deltar eller är intresserade. På Twitter och Instagram hade vi färre följare, men re-tweetades aktivt av följarna och nådde bl.a. Miljöministeriet.

Hemsidan hade enbart i augusti ca 2 500 besökare, också tack vare annonser i HBL och hs.fi.

Mediasynlighet fick Barnens Östersjöprotest t.o.m. på riksnivå. Tidningen Västra Nyland var med på ett KOMP! musikläger och skrev en helsida om ungdomarnas vilja att påverka genom musik. Helsingin Sanomat uppmärksammade protesten i Lasten Uutiset och även i en artikel inför finska naturens dag. Svenska YLE gjorde ett inslag i nyheterna från Medborgartorget.

3.2.4 Familjeutfärder

Naturskolan Uttern ordnade en familjeutfärd vid Gallträsk i Grankulla den 7.6.2016 med 6 barn och fem vuxna som deltagare.

Kvarkens naturskola erbjöd upplevelser för familjer under Konstens natt i Vasa, samt på Världarvets jubileumsutfärd vid Sommarö fort.

4 Kommunikation

4.1 Finlands Natur

År 2016 utgavs planenligt fyra nummer av tidskriften Finlands Natur, som firade sitt 75 års jubileum. Formatet var fortfarande A4, men sidantalet minskades till 44 från och med nr 2/2016 av ekonomiska orsaker. Tidningen trycktes som tidigare av tryckeriet PPD på papper av returfiber.

En del av artiklarna publicerades i det öppna webbarkivet www.finlandsnatur.naturochmiljo.fi. Webbartiklarna marknadsfördes via sociala medier.

Den avgiftsbeslagna upplagan var kring 3100. 87 procent av prenumeranterna var medlemmar i förbundet Natur och Miljö. Försäljning av annonsutrymme gick nöjaktigt. Under året gjordes flera försök att hitta en ny samarbetspart för annonsförsäljning. Verksamhetsintäkterna täckte sammanlagt endast 40 procent av produktionskostnaderna.

Redaktionen fick positiv respons från läsare. Till de fasta avdelningarna hörde bl.a.

- Nattreportage av Hans Hästbacka
- Temaserien Finlands Natur 75 år med tillbakablickar i främst perioden 1970–2000.
- Kolumner av Katja Bargum och Alec Estlander
- Presentation av utfärds mål i naturen i Svenskfinland
- Avdelningen "Ut och njut" med tips om uteliv för barnfamiljer
- Miljöforskning vid Helsingfors universitet
- Artiklar om sötvattensnaturen i Finland
- Reportage om hus där man använder energi från förnyelsebara källor till uppvärmning och lokal elproduktion. Artiklarna producerades i samarbete med Natur och Miljös kampanj Solsvar.

Den mångåriga traditionen av artiklar med fokus på miljöförhållanden i tredje världen bröts i och med att Utrikesministeriet, som tidigare finansierat produktionen av artiklarna, inte budgeterade anslag för understöd för globalfostran 2016.

I redaktionens arbete medverkade förutom den heltidsanställda chefredaktören Magnus Östman även informatör Henrika Mercadante (till april) samt verksamhetsledare Bernt Nordman. Material köptes även av frilansjournalister.

Prenumerantregistret och ekonomiförvaltningen sköttes personalen vid Natur och Miljös kontor i Helsingfors.

4.2 www.naturochmiljo.fi

Natur och Miljös webbsajt är ett viktigt verktyg för kommunikation om vår verksamhet. Hela personalen bidrog till att uppdatera och utveckla innehållet. Websajten är uppbyggd med verktyget Digistoff som erbjuds av Webbhuset. Under året gjordes inga betydande tekniska uppdateringar.

4.3 Sociala medier

Vi fokuserade på att öka aktiviteten på Facebook, främst på Natur och Miljös egen facebookside. Antalet personer som gillade sidan ökade stadigt under året, men nivån på interaktionen var ännu blygsam. Naturskolorna och några andra projekt hade egna facebooksidor/ grupper.

4.4 Synlighet i media

Synligheten i media var på ungefär samma nivå som tidigare år. Förbundets sakkunniga intervjuades regelbundet i finlandssvensk media. Sommarlägren och Barnens Östersjöprotest fick bra uppmärksamhet.

5 Tjänster till lokalföreningar

Natur och Miljö skötte i likhet med tidigare år medlemsregistret för lokalföreningarna och fakturerade medlemsavgifterna.

6 Organisationen

6.1 Medlemskåren

6.1.1 Medlemstal

Antalet medlemmar fortsatte att sjunka, även om den totala omsättningen var liten. Minskningen var 174 och antalet medlemmar i slutet av året 2787. Två tredjedelar av nettominskningen utgjordes av personer som endast var medlem i förbundet. I lokalföreningarnas medlemstal skedde inga dramatiska ändringar.

6.1.2 Medlemsavgifter

Medlemsavgifterna år 2016 var de samma som år 2015, dvs:

För enskilda personer:

Medlemsavgift för enskild medlem:	26 euro
Medlemsavgift för familj med flera medlemmar:	36 euro
Medlemsavgift för ungdomar under 25 år:	16 euro

Lokalföreningarnas (**egentliga medlemmars**) medlemsavgifter till förbundet var 80 procent av medlemsintäkterna av de enskilda personerna som den egentliga medlemmen representerade inom förbundet.

För **kommunmedlemmar**:

Antal invånare	Medlemsavgift
1-4999	200 euro
5000-9999	400 euro
10000-14999	600 euro
15000-	800 euro

Styrelsen beslöt på styrelsemöte 7/2014 att medlemsavgiften för **understödjande organisationer** skall vara 150 euro.

6.2 Förbundsmötet i Karleby

Förbundsmötet, som var ett vanligt årsmöte hölls i ungdomscentret Villa Elba i Karleby. De närvarande personerna med rösträtt representerade sammanlagt 151 röster, vilket var lite jämfört med tidigare år. Till frågorna som väckte diskussion hörde styrelsens diskussionsunderlag om en medlemsavgiftsreform samt remissdiskussionen om förbundets nya strategi för åren 2018–2019.

I samband med årsmötet ordnade Natur och Miljö en exkursion till Esse å.

Naturguiden Mattias Kanckos förevisade delar av Utterleden och ordnade en angenäm kaffepaus. Vi gjorde också en avstickare till kraftverksdammen vid Björkfors.

6.3 Strategiprocessen

På förbundsmötet fick styrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny strategi för förbundet för godkännande på förbundskongressen 2017. Styrelsen arbetade med detta under samtliga höstens möten. Ett utkast till strategi skickades ut på remiss i slutet av året.

6.4 Styrelsen

Styrelsen sammanträdde sammanlagt sex gånger; den 20.1 på kontoret i Helsingfors, den 13.2 på kontoret i Helsingfors, den 8.3 på kontoret i Helsingfors, den 11.6 på kontoret i Helsingfors, den 13.9 på kontoret i Helsingfors och den 8.10 på kontoret i Helsingfors. Styrelsemedlemmar kunde delta i mötena på distans (via Skype).

Styrelsens möteshandlingar arkiverades på en sluten webbtjänst som erbjuds av Nebula. Mellan mötena kommunicerade styrelsen via en intern e-postlista.

På det första styrelsemötet efter förbundsmötet valdes Anette Bäck till vice ordförande.

Styrelsen tillsatte inget arbetsutskott.

Fram till förbundskongressen verkade följande personer i styrelsen:

Person, uppdrag	personlig suppleant	mandatperiod*
Jan Ekebom, förbundsordförande		2017

Henna Timonen, vice ordförande	Jon Lindström	2017
Jannika Reed	Petra Granholm	2018
Anette Bäck	Ralf Wistbacka	2016
Anders Albrecht	Marianne Fred	2017
Carolina Silin	Alf-Peter Heino	2018
Jan Åström	Sara Kåll	2016

Efter förbundskongressen verkade följande personer i styrelsen:

<u>Person, uppdrag</u>	<u>personlig suppleant</u>	<u>mandatperiod*</u>
Jan Ekebom, förbundsordförande		2017
Anette Bäck, vice ordförande	Jan Åström*	2017
Henna Timonen, vice ordförande	Jon Lindström	2017
Jannika Reed	Petra Granholm	2018
Anders Albrecht	Marianne Fred	2017
Alf-Peter Heino	Kim Fredenberg	2018
Birthe Weijola	Sara Kåll*	2019

*Valdes för endast ett år, till förbundsmötet 2017.

6.5 Personal

6.5.1 Anställda

Sammanlagt utförde personalen drygt 11 årsverken under ledning av verksamhetsledare Bernt Nordman. Året var tungt för personalen. I början av året utmynnade samarbetsförhandlingar i rejält minskad arbetstid för två fast anställda på kansliet. Tjänsten som ledande miljöfostrare var obesatt från sommaren. Tjänsten utannonserades, men ingen ny ledande miljöfostrare anställdes. Emilia Nordling fungerade som personalombud

Anställda under året:

Åsa Andersson	naturskollärare
Anne Antman	miljövårdschef
Ida Berg	naturskollärare (1.9–31.10)
Maria Beijar	timanställd annonsförsäljare
Madeleine Blomqvist	kanslisekreterare
Mikael Boman	civiltjänstgörare (4.7–)
Pia Bäckman	naturskollärare
Camilla Ekblad	naturskollärare (1.11–)
Renja Hakala	naturskollärare
Miisa Holmström	tf ekonomichef
Annika Ljungberg	praktikant (15.3–15.9)
Henrika Mercadante	informatör (–30.4)
Ida-Maria Nilsson-Ollandt	naturskollärsassistent (22.4–23.10)
Emilia Nordling	naturskollärare, t.f ledande miljöfostrare (1.1–31.5)
Bernt Nordman	verksamhetsledare

Tina Sommarstorm	projektutredare
Lilli Sundman	praktikant (7.1–22.1)
Maria Svens	naturskollärare
Tessa Turtonen	ledande miljöfostrare (–15.4)
Martina Uotinen	projektledare
Katariina Viitala	praktikant (30.5–28.6)
Andrea Weckman	projektledare (–30.9)
Magnus Östman	chefredaktör

6.5.2 Ledning

Verksamhetsledare Bernt Nordman ledde det operativa arbetet. Han fungerade också som personalchef.

Ledningsgruppens arbete led av att den ledande miljöfostrarens uppgifter under våren sköttes av en vikarie och att ingen ny person anställdes på hösten.

Personalnedskärningarna inom personalen och ibruktagandet av det nya ekonomiförvaltningssystemet Heeros belastade både verksamhetsledaren och ekonomichefen betydligt.

6.5.3 Arbetsplatshälsovård och välmående

Arbetsplatshälsovårdstjänsterna köptes av Mehiläinen (fastlandet) och Cityläkarna på Åland. Planen för arbetsplatshälsovården förnyades i samarbete med Mehiläinen. Som en del av detta utformades en ny och mera omfattande plan för tidigt stöd för arbetsförmågan.

6.5.4 Planeringsdagar och arbetsgemenskapen

Hela personalen samlades två gånger för planeringsdagar och två gånger för korta personalmöten och social samvaro. På hösten diskuterades den lokala tillämpningen av det nationella konkurrenskraftsavtalet och den nya verksamhetsplanen för arbetsplatshälsovården. Miljöfostrarna ordnade månatliga videokonferensmöten och den övriga personalen på Annegatan samlades en gång per vecka till ett avdelningsmöte.

6.6 Kansli och utrustning

Natur och Miljö hyrde kontorsutrymmen av Arbetets Vänner huvudföreningen i Helsingfors. Sammanlagt finns 11 ordentliga arbetspunkter på kontoret. Inga större förändringar skedde under året.

Datorer och telefoner uppgraderades enligt en långsiktplan och med hänsyn till de begränsade ekonomiska resurserna. Max Virta fungerade som datastödsperson.

6.7 Arkivet

Förbundets handlingar uppbevarades fortsättningsvis på Svenska centralarkivet.

Volontären Karin Hongell hjälpte igen till att gå igenom handlingarna innan de fördes till centralarkivet.

7 Ekonomi

7.1 Översikt

Tack vare de hårda sparåtgärderna hölls förbundets ekonomi i balans. Resultatet för året blev 417,53 euro. De totala kostnaderna minskade med 5 procent till 820 220 euro. Av detta utgjorde personalkostnaderna omkring två tredjedelar.

Ekonomiförvaltningskostnaderna ökade med en tredjedel, med det berodde främst på engångsutgifter för det nya ekonomisystemet som i fortsättningen förväntas medföra kostnadsinbesparingar.

Verksamhetsintäkterna ökade med 15 procent till 149 973 euro, främst tack vare flera läger och lägerskolor. För Finlands Naturs del minskade intäkterna från prenumerationer men försäljningen av annonsutrymme gick bättre än föregående år. Intäkterna från medlemsavgifter minskade med 4 000 euro på grund av bortfallet av medlemmar.

Natur och Miljö är fortfarande starkt beroende av bidrag och understöd. Intäkterna från bidrag och understöd uppgick till 504 662 euro, vilket täckte 62 procent av de totala kostnaderna. Därtill erhöll Natur och Miljö ett statsbidrag om 100 000 från miljöministeriet. Statsbidraget minskade med 25 000 euro (20 procent) jämfört med året innan.

Vi nådde inte våra mål gällande intäkter från donationer. Större satsningar på penninginsamling behövs under de närmaste åren för att bredda finansieringsbasen. Tack vare proaktiva men smärtsamma sparåtgärder kunde förbundet undvika ett underskott till följd av att bland annat statsbidraget minskade. Det egna kapitalet är dock fortsättningsvis litet i förhållande till förbundets årliga kostnader. Det strukturella underskottet i Natur och Miljös ekonomi har minskat men förbundets rörelsefrihet minskar i takt med minskade allmänna understöd och sjunkande medlemstal.

7.2 Beviljade understöd

Bidrag beviljade för specifika ändamål är alltså den allmänaste formen av finansiering. Dessa bidrag är av avgörande betydelse i synnerhet för förbundets barn- och ungdomsverksamhet. De allmänna verksamhetsbidragen utgör en viktig bas för ekonomin, eftersom bidragen för specifika ändamål sällan kan användas för att täcker kostnader för allmänt förvaltning.

För sin verksamhet och för olika projekt har förbundet år 2016 erhållit följande understöd:

Allmänt verksamhetsbidrag erhöles av Föreningen konstsamfundet, Miljöministeriet (statsstöd) och Svenska kulturfonden.

Projektet Biodiversitetsvandringar finansierades med ett understöd från Vuokon luonnonsuojelusäitiö som beviljades år 2015.

Barn- och ungdomsverksamheten erhöles bidrag av följande organisationer (i alfabetisk ordning): Aktiastiftelsen i Korsholm, Aktiastiftelsen i Vasa, Arbetets vänner

huvudföreningens kulturfond, Bergsrådet R. Erik Serlachius stiftelse, Bergsrådinnan Sophie von Julins stiftelse, Föreningen Ostrobothnia Australis, Helsingfors stads miljönämnd, Raija ja Ossi Tuuliaisens Säätiö, Raseborgs stad, Societas pro Flora et Fauna Fennica, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne , Stiftelsen Emilie och Rudolf Gesellius fond, Stiftelsen Tre Smeder, Suomen luonnonsuojelun säätiö, Svenska folkskolans vänner, Svenska kulturfonden (beviljat 2014), Undervisnings- och kulturministeriet (beviljat 2015), Utbildningsstyrelsen och Ålands landskapsregering.

Finlands Natur fick bidrag från Undervisnings- och kulturministeriet och William Thuringss stiftelse.

Natur och Miljö tackar hjärtligt för alla understöd och bidrag som erhållits under året och som gjort det möjligt att bedriva verksamheten!

7.3 Penninginsamling

Natur och Miljö bedrev inte aktiv penninginsamling under året, men erhöll några enstaka understöd. Natur och Miljö var medlem i föreningen Vala rf.

8 Medlemsorganisationer

8.1 Understödjande medlemsorganisationer

Dendriticum

Finlands svenska lärarförbund

Finlands svenska Marthaförbund

Finlands svenska scouter

Finlands Svenska Skolungdomsförbund

Gennarbyvikens fiskevårdsförening

Håll skärgården ren

Nordenskiöld-samfundet i Finland

Nylands fiskarförbund

Nylands Miljövårdsdistrikt

Pellinge hembygdsförening

Svensk Ungdom

Svenska folkskolans vänner

Svenska naturvetarklubben

Åbo Nation

Totalt 15 st

8.2 Medlemskommuner

Grankulla stad

Ingå kommun

Jakobstad stad

Kimitoöns kommun

Korsholm kommun

Kronoby kommun

Larsmo kommun

Lovisa stad

Nykarleby stad

Raseborgs stad

Sjundeå kommun

Vörå kommun

Totalt 12 st

9 Personmedlemstal

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Esbo miljöförening	48	46	47	47	50	46	42
Grankulla miljöförening	61	59	59	56	56	62	58
Hangö miljöförening	23	20	23	19	19	25	26
Helsingfors naturskyddsförening	136	132	134	139	147	150	143
Ingå-Sjundeå miljöförening	94	96	95	82	79	72	71
Jakobstadsnejdens Natur	102	99	99	99	96	93	82
Kimitoöns Natur	52	49	44	46	46	48	50
Kyrkslätt miljöförening	9	9	9	9	10	10	10
Kyrksläatts Natur och Miljö	101	94	95	88	87	67	60
Malaxnejdens naturförening	35	36	32	28	31	30	26
Oravaisnejdens naturvetarklubb	32	32	31	32	32	28	27
Pargas Naturskyddsförening	64	66	70	66	67	65	63
Raseborgs Natur och Miljö	171	175	182	180	185	165	154
Sibbo Naturskyddare	127	127	128	119	122	123	125
Svartbäckbygdens Naturskyddsf.	6	5	6	5	5	5	5
Sydbottens Natur och Miljö	70	67	53	49	45	44	47
Vasa miljöförening	89	93	96	87	82	74	69
Åbonejdens Natur	104	103	99	100	95	87	92
Ö.Nyland Fågel- och Naturskyddsf.	71	72	68	66	60	56	55
Ålands Natur och Miljö	177	170	167	163	159	159	146
Lokalföreningsanslutna totalt	1577	1555	1537	1480	1473	1409	1351
NoM enskilda medlemmar	1958	1920	1830	1750	1643	1541	1425
Ständiga medlemmar	13	14	14	14	14	11	11
Totalt medlemstal	3548	3489	3381	3244	3130	2961	2787

I medlemstalen ovan ingår de medlemmar som har erlagt medlemsavgiften för år 2016 per den 7.2.2017.